

BUNĚČNÝ CYKLUS – příručka pro učitele

Obecné informace

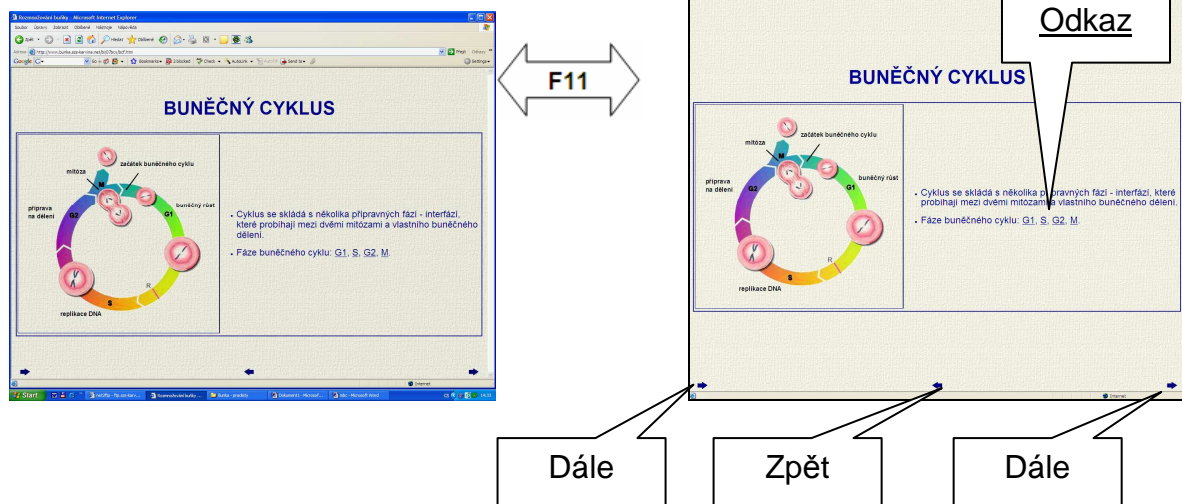
Téma „Buněčný cyklus“ odpovídá jedné vyučovací hodině. Jedná se o výkladovou hodinu doplněnou obrazovým materiálem, která shrnuje základní informace o životě buňky. Tato hodina se může pojmout i jako opakovací (např. mitóza, replikace DNA atd.)

Navazující učivo

Téma „Buněčný cyklus“ uzavírá tematický celek Buňka. Navazujícím učivem je zpravidla úvod k systému organismů (toto téma však v projektu již není zahrnuto).

Ovládání interaktivní výukové aplikace

Interaktivní výuková aplikace je především určena pro promítání na interaktivní tabuli. Byla připravena pro prohlížeč MS Internet Explorer 6.0. Výuková aplikace obsahuje skripty v JavaScriptu, proto pro její správnou funkci je nutno povolit skripty. Byla připravena pro rozlišení 1024 x 768. Zvolte celoobrazovkové zobrazení. (K přepínání mezi zobrazením v okně a celoobrazovkovým slouží klávesa **F11**.) Odkazy jsou zvýrazněny podtrženým písmem. Pro přechod na další snímek zvolte šipku umístěnou v dolním rohu snímku.

Vysvětlivky

V další části metodické příručky jsou použity tyto typy písma:

- Text, který mají žáci v pracovních listech (texty souhlasí s výukovou aplikací).
- Text, který si žáci doplňují do pracovních listů.
- *Text, kterým jsou napsány poznámky, doporučení.*

Někdy je vhodné vyzvat žáky, aby tužkou (kdyby později chtěli text opravit) předem vyplnili text v pracovním listu a pak teprve promítnout příslušný snímek.

BUNĚČNÝ CYKLUS

Označuje se tak období od konce jednoho dělení buňky po ukončení dělení následujícího.

Doba trvání tohoto cyklu je označována jako generační doba.

	<p>Cyklus se skládá z několika přípravných fází - <u>interfází</u>, které probíhají mezi <u>dvěma mitózami</u> a vlastního buněčného dělení.</p> <p>Fáze buněčného cyklu: <u>G1, S, G2, M.</u></p> <p><i>Po kliknutí na jednotlivá hesla (např. G1) se zobrazí jejich stručná charakteristika. Po probrání hesla se vždy vrátíme na jejich seznam kliknutím na ⇨.</i></p>
---	---

G1 FÁZE – POSTMITOTICKÁ

Období růstu, kdy se dotvářejí jednotlivé organely a probíhá kontrola a oprava struktury DNA.

U lidských buněk trvá 10- 12 hodin.

S FÁZE – SYNTETICKÁ

Dochází ke znásobení chromozomů na dvojnásobné množství (každý chromozóm se vyskytuje ve formě sesterských chromatid).

U lidských buněk trvá 6 - 8 hodin.

G2 FÁZE

Dochází ke zdvojování organel a struktur, které jsou potřebné při dělení buňky. U lidských buněk trvá 2 - 4 hodiny.

M-FÁZE – MITOTICKÁ

Skládá se z jaderného dělení mitózy a následující cytokineze.

U lidských buněk trvá 1 - 2 hodiny.

ÚKOL:

Přiřadte k jednotlivým dějům správnou fázi mitózy.

Jedna fáze se může objevit i několikrát

Po kliknutí na se zobrazí výsledek.

1. Uspořádání chromozomů v centrální rovině buňky.	<u>1. METAFÁZE</u>
2. Rozpuštění jaderné membrány a tvorba dělicího vřeténka.	<u>2. PROFÁZE</u>
3. Přichycení chromozomů v místě centromery na dělicí vřeténko.	<u>3. METAFÁZE</u>
4. Vytvoření jaderné membrány kolem genetického materiálu.	<u>4. TELOFÁZE</u>
5. Rozestoupení polovin chromozomů (chromatid) k pólům buňky.	<u>5. ANAFÁZE</u>
6. Zviditelnění DNA (vznik chromozomu).	<u>6. METAFÁZE</u>

SHRNUTÍ

Studenti mají k dispozici prázdnou tabulku, do které si sami napíší nejdůležitější poznámky z hodiny. Na závěr si mohou zkontrolovat se snímkem na tabuli.

Životní cyklus buňky je období mezi jednotlivými děleními jedné buňky.

Je různě dlouhý v závislosti na druhu buňky a podmínkách ve kterých se nachází.

Zahrnuje čtyři po sobě jdoucí fáze: G1, S, G2 a M.

TEST

1. V G2 fázi probíhá:

- a. zdvojení chromozomů
- b. růst buňky a tvorba nových organel**
- c. cytokineze

2. Mitóza a následná cytokineze probíhá v:

- a. S fázi
- b. G1 fázi
- c. M fázi**

3. Buněčný cyklus je období:

- a. od syntézy chromozomů po následnou syntézu
- b. od jednoho dělení buňky po následující**
- c. od jednoho dělení buňky včetně následujícího dělení